

L'entrevista: MARIA RUBIO-VALERA

Cap de Qualitat i Seguretat del Pacient del Parc Sanitari Sant Joan de Déu de Sant Boi

“Les meves principals referents han estat les meves companyes”

La Dra. MARIA RUBIO-VALERA és cap de Qualitat i Seguretat del Pacient del Parc Sanitari Sant Joan de Déu de Sant Boi. Ha estat reconeguda pel Ministerio de Ciencia e Innovación com una de les 33 dones espanyoles que han destacat, a escala nacional i internacional, per la seva important tasca i aportació en els àmbits de la ciència i la innovació durant l'any 2020.

Per què vas optar per dedicar-te a la ciència?

Des de ben petita, sempre he estat una persona molt curiosa, d'aquelles nenes que tota l'estona pregunten “per què?”. Vaig tenir la sort de comptar amb uns professors d'institut apassionats per la ciència; de fet, vaig estudiar a un institut del Baix Llobregat, on tenim molt bons centres! El mateix em va passar durant la carrera, on vaig poder col·laborar en diversos laboratoris de la facultat, que em van despertar el meu gran interès per la ciència. Finalment, en acabar la carrera, vaig iniciar el doctorat al Parc Sanitari Sant Joan de Déu, on he continuat desenvolupant tasca investigadora fins

ara. El passat mes de setembre de 2020, vaig assumir la direcció de la Unitat de Qualitat i Seguretat del Pacient del Parc Sanitari Sant Joan de Déu i, des d'aleshores, compagino tots dos vessants: la gestió i la recerca.

En què consisteix el teu camp d'investigació?

La meva recerca se centra a dissenyar i avaluar intervencions per millorar la salut, mitjançant estudis en els quals impliquem, el màxim possible, els pacients i els professionals, aprofitant, cada vegada més, les dades de pràctica real. I ho fem mitjançant la història clínica informatitzada, que ens permet estudiar un gran nombre de persones a un baix cost. L'objectiu final és desenvolupar noves maneres d'atendre a la població que siguin efectives i, alhora, també factibles. En línia amb això, els meus estudis també incorporen l'avaluació dels aspectes econòmics, una realitat que m'interessa molt tenint en compte com de tensat està actualment el sistema de salut, amb recursos limitats per tots aquells que intentem desenvolupar intervencions que repercutixin en una salut òptima al menor cost, buscant la màxima eficiència.

Com es compatibilitza la recerca amb la direcció de la Unitat de Qualitat i Seguretat del Parc Sanitari Sant Joan de Déu?

Les unitats de qualitat i seguretat dels centres sanitaris tenen com a objectiu garantir la seguretat de l'atenció que reben els pacients i promoure la seva qualitat. En aquest sentit, la recerca orientada a la millora de la salut i la reducció de les pràctiques de poc valor, que malbaraten recursos, està molt relacionada amb la feina que desenvolupem a la Unitat de Qualitat i Seguretat del Pacient del Parc Sanitari Sant Joan de Déu. D'altra banda, un altre aspecte vinculat amb la qualitat de l'atenció, i que he desenvolupat en els meus estudis, és l'empoderament del pacient i la millora de la seva experiència amb l'atenció.

En aquesta línia, actualment estem iniciant en el nostre centre un estudi per avaluar l'impacte del programa d'Atenció Domiciliària Intensiva (ADI) en persones amb un problema de salut mental i alhora per valorar, també, si la inversió que suposa atendre les persones al seu domicili redueix les hospitalitzacions, les quals tenen un cost realment elevat. D'altra banda, també

estem iniciant un treball al servei d'endoscòpies de l'Hospital de Sant Boi per identificar pràctiques de poc valor i, de retruc, desenvolupar accions de millora amb els professionals i les persones ateses en aquest servei. Es tracta d'estudis de millora assistencial amb metodologies molt similars a les que fem servir als estudis de recerca i que, més endavant, haurem d'avaluar.

Com ha afectat la pandèmia al teu camp d'investigació?

La Covid-19 ha comportat aspectes positius i negatius. La necessitat d'adaptar-nos a la pandèmia ha promogut la utilització de tècniques de recerca que aprofiten les noves tecnologies, l'ús de dades de pràctica real i l'adaptació de les intervencions a mitjans no presencials o telemedicina. Ens ha permès avançar a marxes forçades i ens ha aportat un coneixement que, un cop superada la crisi del coronavirus, podrem continuar aprofitant.

Però d'altra banda, també ha tingut efectes nocius. Ha aturat quasi completament la recerca no centrada en la Covid-19. En aquest sentit, és necessari continuar desenvolupant estudis relacionats amb aquelles malalties molt prevalents i incapacitants i que, en molts casos, s'han vist agreujades en un nombre elevat de pacients a causa d'aquesta inesperada conjuntura.

Has estat premiada pel Ministerio de Ciencia e Innovación com una de les 33 dones espanyoles que destaquen a escala nacional i internacional per la seva labor i contribució en els àmbits de la ciència i la innovació durant el 2020, què significa per a tu aquest reconeixement?

Aquest reconeixement que he rebut arran d'un ajut que m'ha concedit el Consell Europeu de Recerca (European Research Council), és fruit d'un gran treball en equip, del qual ens sentim molt orgullosos. Es tracta d'un estudi desenvolupat al Parc Sanitari Sant Joan de Déu, en col·laboració amb professionals de l'Institut Català de la Salut (ICS), i amb l'IDIAP Jordi Gol (Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària) i el Consell General de Farmacèutics de Catalunya.

Per a mi és un somni fet realitat, perquè aquest guardó ens permetrà desenvolupar un assaig clínic per avaluar una intervenció on pretenem modificar la manera en què es prescriuen els tractaments, tot amb la finalitat d'implicar més als pacients, el que comentàvem a l'inici de l'entrevista: per empoderar-los. Es tracta de l'estudi "No iniciadors", que es va iniciar l'any 2014 i en el que vam demostrar que hi ha una proporció important de tractaments per malalties greus que no s'inicien. Quan vam preguntar a les persones "no iniciadores" pel seu comportament, vam veure una oportunitat de millora en la manera en què es prescriuen els nous tractaments, implicant més al pacient perquè pugui decidir sobre la seva malaltia i el seu tractament.

Rebre aquesta ajuda ha suposat, també, una major estabilitat per al grup de recerca, ja que ens permet una pausa en la llarga cursa per aconseguir fons de finançament pels projectes i els contractes.

Per descomptat, també ha suposat un gran orgull personal. He de dir que a l'organització on treballa, el Parc Sanitari Sant Joan de Déu, hi ha investigadores i investigadors molt brillants. Malauradament, és una feina que té poc reconeixement, però les persones que la desenvolupen són gent motivada, autoexigent i amb talent que treballen per millorar el sistema públic de salut.

Penses que les nenes i noies troben més dificultats a l'hora d'escollir una professió científica? Com veus el futur de les dones en la ciència, creus que en els últims anys hem avançat?

Espero que les nenes cada cop trobin menys dificultats. Abans de cursar la carrera de farmàcia vaig començar una enginyeria i, he de dir, que trobar-se en una classe on hi ha poques noies, pot ser realment intimidant. Actualment, la ràtio de dones a les carreres científiques i tecnològiques encara és baixa, tot i que crec que cada vegada es promou més la igualtat i la participació de la dona a la ciència i la tecnologia i, esperem, que en un futur no gaire llunyà, això vagi millorant.

És curiós, perquè es tracta d'una casuística que no es dona a les carreres sanitàries, amb una tradició de dones important, més que d'homes. De fet, als nostres grups de recerca, les investigadores predoctorals són típicament dones. No obstant això, és tristament cert que quan mirem les ràtios de gènere en posicions postdoctorals sèniors, aquesta proporció s'ha perdut, i hi ha més caps de grup que són homes, que no pas dones. En línia amb l'anterior, crec que encara hi ha força feina a fer fins a arribar a equipar-se ambdós.

Creus que hi ha prou referents femenines en el món de la ciència i la innovació? Quins han estat els teus referents al llarg de la teva carrera científica?

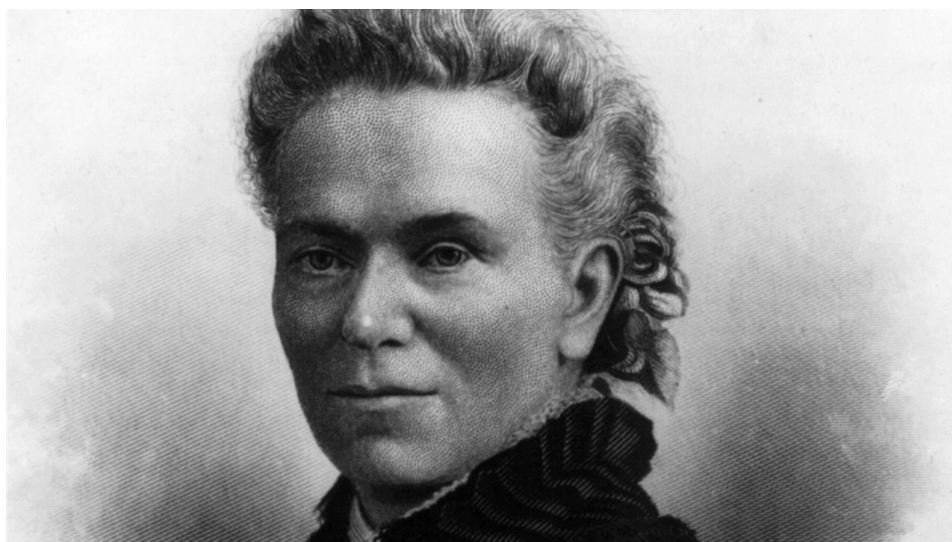
Actualment, ben poques. No perquè no hi hagi hagut investigadores rellevants a la història, sinó perquè no s'han visibilitzat. Si ens preguntem a nosaltres mateixes per cinc investigadors famosos, ens en sortiran sense problemes. Ara, esmentar cinc investigadores famoses, les sabríem dir...? Sincerament, crec que pocs de nosaltres.

Les meves principals referents han estat les meves companyes. Investigadores brillants, apassionades i treballadores, tant de Sant Joan de Déu com d'altres centres a escala nacional i internacional. Elles han estat un exemple per mi, i jo espero ser-ho pels nous investigadors predoctorals que s'incorporen al nostre centre.

Hem vist que has donat suport a la campanya #Nomorematildas, ens pots explicar una mica en què consisteix?

Matilda Joselin Gage va ser una activista feminista nord-americana que lluitava pels drets de les dones. L'efecte Matilda es dona quan una investigadora no és reconeguda suficientment pel seu treball, o bé quan els mèrits d'una investigadora s'atribueixen a un col·lega home, com en el cas de la Mileva Maric, matemàtica i física que se sospita que va contribuir al treball d'Albert Einstein, però que molt poca gent coneix. Aquest efecte explica, també, perquè ens costa tant recordar investigadores dones.

Esperem que, entre tots, a poc a poc, anem revertint aquest desequilibri. I que, en un futur pròxim, puguem assolir una igualtat real i efectiva entre homes i dones.

Matilda Joselin Gage